

Diccionari de meteorologia

Criteris metodològics

Selecció dels termes

Per a l'establiment de la nomenclatura hem partit d'una terminologia preestablerta, la de la *World Meteorological Organization* i la de l'*Instituto Nacional de Meteorología de España*, ampliada i completada amb termes provinents de les fonts de buidatge. Hem tingut en compte com a antecedents de la terminologia meteorològica en català els treballs del professor Eduard Fontserè, en especial l'*Assaig d'un vocabulari meteorològic català*, i la informació oral que prové dels especialistes consultats.

La pertinença al camp i la freqüència d'ús han estat els criteris bàsics de selecció. Hem prescindit dels termes de camps emparentats. Així, hem exclòs els termes relacionats amb l'astronomia (p.e. **arc crepuscular, llum zodiacal, zenit**), la ciència del sòl (p.e. **aridesa, evaporació efectiva, fitòmetre**), la climatologia (p.e. **bioclima, clima, zona temperada**), la física (p.e. **calor latent, entropia, pressió de vapor**), la hidrologia (p.e. **escorrentia, geohigròmetre**) o la marina (p.e. **mar arissada, marejol, maror**).

Hem procurat de no promoure la sinonímia i s'ha recollit únicament dos casos de sinonímia absoluta: **fenomen atmosfèric / meteor, plovisqueig / plugim**. Aquest tipus de sinonímia s'ha indicat amb l'indicatiu *sin.* a cadascun dels articles i la definició s'ha inclòs en el terme que per ordre alfabètic apareix primer.

En la resta de sinònims hem donat prioritat a un dels termes. En l'article del terme principal hem recollit el sinònim complementari amb l'indicatiu *sin. comp.* Al seu torn hem entrat el sinònim complementari i l'hem relacionat amb el principal amb l'indicatiu *veg.* (*vegeu*): **arc de Sant Martí** *sin. comp.* **arc iris, arc iris** *veg.* **arc de Sant Martí**.

No s'ha seguit un criteri estricte quant a l'acceptació de les reduccions usades pels especialistes en la denominació d'alguns termes específics. Així, malgrat que sigui freqüent utilitzar **aire continental** s'ha entrat **massa d'aire continental**. Igualment, s'ha entrat **paràsit atmosfèric** en lloc d'**atmosfèric**; **anàlisi del temps** per **anàlisi**; **convergència** per **convergència atmosfèrica**; **convecció** per **corrents de convecció**; etc.

No s'han seleccionat verbs, abreviacions col·loquials, sintagmes travats obvis que s'han trobat en textos més o menys divulgatius (p.e. **núvol de pluja, perfil de temperatura, observació aerològica**), prefixos (**iso-, isa-**) ni sufixos (**-sfera, -metre, -grama**).

En el cas particular dels vents, s'ha desestimat entrar els vents de caràcter local fora del nostre territori (p.e. **Bora** a l'Adriàtic, **Fòlm** als Alps, **Simum** al Sàhara, **Galerna** al

Cantàbric) i els molt locals ja que un mateix vent pot rebre denominacions diferents en dues contrades diferents.

Els núvols s'han tractat de forma aïllada i s'ha optat per mantenir la denominació llatina com a terme principal i el terme catalanitzat com a sinònim complementari per a cadascun dels gèneres de núvols existents, excepte per a **cumulonimbus**. Això s'ha fet així a causa de la freqüència d'ús del terme catalanitzat entre la comunitat d'especialistes.

Formació neològica

Els mecanismes emprats per a la formació neològica han estat els habituals de la llengua: l'ús dels recursos propis de la llengua per a la formació de mots nous per tal d'adequar els termes a les normes internes que la regulen (regles fonètiques, morfològiques, sintàctiques i semàntiques), la formació de sintagmes travats o l'ampliació de termes existents. S'ha defugit la utilització de manlleus i s'ha preferit el recurs del calc, utilitzat en altres llengües.

Cal esmentar el cas específic del terme **fòhn** per al qual s'ha preferit no buscar un terme català d'acord amb les decisions preses pel Consell Supervisor.

Els criteris seguits per establir la forma dels neologismes han estat els següents:

- Derivació a partir d'un morfema radical i un morfema derivatiu existents. Hi ha pocs termes formats seguint aquest criteri. És el cas de:

- ada: gelada (acció de)
- tor: predictor (persona que té per ofici...)

- Composició a partir d'elements existents.

- a) Composició sàvia.

Prefix llatí o grec + nom català: **electrosonda, equisaturada, mesometeorologia, nefoanàlisi, teledetecció**, etc.

Dos elements llatins o grecs: **nefologia, nefoloscopi, frontolisi, netropausa, isotaca**, etc.

Cal fer especial esment a la formació de termes que fan referència als instruments. Per a la seva formació s'han fet servir les formes sufixades següents:

Sufixos grecs àtons:

- metre: per a aparells de mesura. P.e.: **albedòmetre**.
- graf: per a aparells registradors. P.e.: **electrògraf**.

Sufixos grecs tòpics:

- grama: per als registres de les variables atmosfèriques. P.e.: **higrograma**.

-scopi: per a aparells qualitius. P.e.: **termohigroscopi**.

b) Sintagmes travats.

Termes nous constituïts per un conjunt de mots que formen un sintagma segons les regles sintàctiques ordinàries. Tots els elements pertanyen a la categoria nom.

Nom + sintagma adjectiu: **espessor baromètrica, estabilitat meteorològica, falca anticiclònica**, etc.

Nom + sintagma preposicional: **espessor del núvol, difusió de la radiació, direcció del vent**, etc.

Nom + sintagma preposicional + sintagma preposicional: **diagrama de difusió de la radiació**.

Cal comentar, però, que s'ha procurat no entrar els sintagmes travats que contenen noms propis. P.e.: **pluviògraf de Jardí, termòmetre de Six**, etc.